

LADISLAV HRZAL
školský ombudsman

Informace o činnosti v období 15. prosinec 2017 – 15. březen 2018

V období od 15. 12. 2017 - 15. 03. 2018 bylo doručeno mailem celkem 335 dotazů, vyřízeno jich je k dnešnímu dni 282. Přímo ombudsmanovi bylo navíc adresováno s konkrétní žádostí 37 mailů – prosba o vystoupení na seminářích, konferencích; poskytnutí rozhovoru pro odborné časopisy či do médií; žádosti o osobní setkání a řešení konkrétních problémů ve školském prostředí. Klasickou poštou přišlo 28 podnětů, telefonických dotazů a stížností 37.

Stále nejčastějšími dotazy jsou vztahové záležitosti mezi dospělými (šikana, mobbing, bossing at' již uvnitř školy – pedagogové mezi sebou či mezi pedagogy a vedením, tak také vztahy zřizovatel versus vedení škol) – cca 25% všech dotazů. Tazatelé jsou odkazováni nejprve na jednání se samotným vedením škol, pokud toto nefunguje, tak na Českou školní inspekci, případně zřizovatele - každá stížnost či podnět jsou řešeny individuálně a specificky podle povahy daného problému.

V předmětném období doznivaly dotazy na přezkum maturit – cca 10 % dotazů. Velké množství dotazů se týká přijímání dětí do mateřských a základních škol – 20%. Zhruba 15 % dotazů se týká otázky inkluze, poskytování podpůrných opatření, stížností na nespolečenský škol v případě přijetí žáka se speciálními vzdělávacími potřebami apod.

Několik tazatelů chtělo vědět, jak dlouho může mít učitel smlouvu na dobu určitou. K dalším tématům patřilo hodnocení žáků a jeho zveřejňování, např. dotaz „podle jakého nařízení nebo zákona může paní učitelka dávat černé puntíky a vystavovat to na nástěnce ve třídě“.

V závěru uvedeného období přišlo větší množství dotazů a připomínek k tomu, že škola má být apolitická, a jak je možné, že žáci a studenti místo školy chodí na demonstrace.

V daném období bylo zaznamenáno také cca 5% pozitivních reakcí (nejčastěji poděkování za konkrétní pomoc, reakci na dotaz či stížnost) ze strany tazatelů, což je nejpozitivnější trend od doby ustanovení funkce školského ombudsmana.

Velké poděkování patří všem útvarům MŠMT, které na zpracování odpovědí participují.

Uvedené období bylo velmi bohaté na setkání s pedagogy, žáky, řediteli škol a představiteli různých organizací. O možnostech spolupráce jsem jednal s předsedou školských odborů Františkem Dobšíkem a s ředitelkou odboru školství a mládeže MHMP Mgr. Lenkou Němcovou. Na setkání s řediteli pražských středních škol jsem odpovídal na dotazy k obsahu práce školského ombudsmana, ke kompetencím a možnostem řešení stížnosti. Dostal jsem několik pozvánek k návštěvě pražských středních škol. S psychoterapeutem a etopedem Michalem Kolářem jsem konzultoval několik stížností, které se týkaly šikany. S předsedkyní Společnosti pro

talent a nadání PhDr. Evou Vondrákovou a s ředitelem soutěže Zlatý oříšek Jiřím Kotmelem jsem hovořil o možnostech podpory talentovaných dětí. Oba si stěžovali, že současný stav není dobrý, podpora talentovaných by měla být kvalitnější. Paní Vondráková doporučuje, aby byla obnovena činnost pracovní skupiny ke vzdělávání nadaných žáků, která při MŠMT pracovala v roce 2012.

V uvedeném období jsem poskytl rozhovor Českému rozhlasu na téma kyberšikana a týrané děti a Týdeníku školství obecně o práci školského ombudsmana.

Osobně jsem se setkal s 58 pedagogy a 174 žáky. Při rozhovorech se zajímali především o náplň práce školského ombudsmana, jeho kompetence a jak jsou stížnosti řešeny. Zároveň jsem dostal řadu připomínek a návrhů pro MŠMT. Uvádím výběr nejčastějších:

Velmi frekventované byly stížnosti na inkluzi: „Je třeba se velmi vážně zamyslet nad inkluzí. Nepřinesla nic pozitivního, jen ztížila práci učitelů nadměrným papírováním a vzhledem k tomu, že učitelé na běžných školách nejsou odborníci na děti zařazené inkluzí, nepřinesla nic dobrého ani těmto žákům. Neustále se zohledňují děti s PLPP a co ministerstvo udělalo pro žáky, kteří nepotřebují PLPP, ale kvalitní vzdělání a právo na vzdělání, které je jim znemožněno, právě díky inkluzi? Lehce se něco schvaluje, ale běžte si vyzkoušet, jak to vypadá v praxi. Je nemožné mít žáky s PLPP, žáky LMP a běžné žáky v jedné třídě, když polovina z nich potřebuje jiný individuální přístup.“

K dalším častým problémům patří nadměrná administrativa, často spojená s inkluzí: „Nadměrné množství administrativy. Ocenění pořádku v dokumentaci předchází skutečný výkon učitele v hodinách. Administrativní činnost by měla v každém případě být ve školství druhořadá.“

Učitelé by přivítali zákon na ochranu učitele. Stěžují si na rodiče, vedení škol, zřizovatele: „Vedoucí pracovníci škol by měli své zaměstnance ve všem dobrém podporovat a ne je „ničit“.“

Zazněl také požadavek na proplácení nad úvazkových hodin i v případech, kdy není prováděna přímá pedagogická činnost (př. dozor na exkurzích, kulturních pořadech atd.).

Vybrané podněty a stížnosti podrobněji

Velmi kladně hodnotím pracovní jednání s ředitelkou odboru školství a mládeže Hlavního města Prahy paní Mgr. Lenkou Němcovou. Domluvili jsme se na pravidelné spolupráci a vzájemném informování o stížnostech a problémech a společném postupu při jejich řešení. A hned v tomto období jsme měli možnost si to v praxi vyzkoušet. Řešili jsme šikanu profesora matematiky a fyziky od studentů prvních ročníků jedné pražské střední školy. Pan profesor si stěžoval na chování studentů, kteří před jeho hodinami nejprve psali na tabuli hanlivé nápisy, pak odmítali v hodinách pracovat, pouštěli z ukrytých reproduktorů různé zvuky. Později na pana profesora házeli vlašťovky, papírové koule, mince a pet lahve s vodou. Vše vyvrcholilo převrácením katedry a bafnutím na pana profesora, když vcházel do třídy. Studenti si vše natáčeli a zveřejnili na Facebooku. Podle pana profesora vedení školy šikanu včas neřešilo, žákům byly uděleny neadekvátní nízké tresty. Poslal proto žádost o prošetření na ČŠI, na MHMP a ke školskému ombudsmanovi. Zároveň podal na policii trestní oznámení na neznámého pachatele.

Po prostudování materiálů od pana profesora a zprávy ČŠI jsem si nejprve domluvil osobní setkání s etopedem Michalem Kolářem. Ten případ označil za učebnicový příklad šikany

od nenápadného vzniku až k 3. stádiu, kdy se na šikaně podílí celá třída. Následovalo jednání s ředitelem školy, šikanovaným profesorem a s pěti studenty, kteří po stížnostech pana profesora byli potrestáni podmíněným vyloučením. Kladně hodnotím přístup pana ředitele, který vytvořil podmínky pro jednání a ochotně se mnou spolupracoval.

Stručný zápis z jednání:

ředitel školy

- popsal postup, jak se šikana vyvíjela, upozornil na nesprávný pedagogický přístup pana profesora a závěry hospitací, špatný prospěch studentů. Ani po té, co vytknul panu profesorovi jeho chyby a doporučil, jak postupovat při výuce, se situace neměnila, stížností od rodičů na vyučujícího přibývalo. Rozhodl se vše řešit návrhem na ukončení pracovního poměru s panem profesorem dohodou. To pan profesor odmítl.
- O chování žáků ve třídě zpočátku nebyl informován, později dostal informaci od třídního učitele a následně i od pana profesora, který zároveň zapisoval poznámky žákům do programu Bakalář. Jednalo se zejména o vyrušování během výuky.
- Se žáky mluvil třídní profesor, kvalita výuky a chování žáků bylo projednáváno i na třídních schůzkách.
- Oznámení o šikaně dostal ředitel od pana profesora před pololetními a jarními prázdninami. Pak hned přistoupil k řešení situace a přísnějšímu potrestání studentů.
- Pan ředitel připouští, že se celá situace začala řešit pozdě.

šikanovaný profesor

- zopakoval chronologicky celou situaci od prvních náznaků šikany (vyrušování při hodině, atd) až po vyvrcholení – házení vlaštovek, papírových koulí, mincí a plastových lahví s vodou, převrácení katedry, bafnutí žáků na profesora při vstupu do třídy, natáčení a zveřejnění na facebooku.
- podal stížnost panu řediteli, podle jeho názoru se neřešila. Později se obrátil na zřizovatele, na ČŠI, na školského ombudsmana a podal trestní oznámení na neznámého pachatele.
- přijatá opatření (třídní důtky) považoval za neadekvátní postih
- uznává, že dělal chyby při výuce a v komunikaci se žáky

studenti, kteří dostali podmíněčné vyloučení

- stěžovali si na způsob výuky pana profesora. Nenastavil jim jasné mantinely, neřekl, co od nich očekává a co už považuje za porušení školního řádu. Zpočátku přehlížel jejich vyrušování při hodinách, neřešil drobnou i větší nekázeň. Při hodinách většinou stál u tabule zády ke třídě, něco si tam tiše povídal, žáci ho špatně slyšeli. Ignoroval jejich připomínky a dotazy, látku nevysvětlil. Žáci nevěděli, co se po nich chce, dostávali pětky.
- Stěžovali si třídnímu učiteli, doma rodičům, jít za ředitelem školy se neodvážili. Rodiče si pak stěžovali řediteli.
- Důvod jejich chování byl motivován tím, že chtěli jiného (říkali normálního) profesora. Své chování nepovažovali (a dodnes nepovažují) za šikanu, protože nikoho fyzicky ani slovně nenapadli. Podle jejich názoru to byla pouze provokace.

- Nepovažují se za iniciátory šikany, iniciátoři prý trest nedostali. Vědí, kdo to byl, ale neřeknou, protože to považují za zradu.
- Považují se za vítěze celé kauzy, protože dosáhli splnění svého požadavku. Nevědí, jak jinak by tohoto mohli dosáhnout.

ČŠI

- Závěr šetření: „Česká školní inspekce hodnotí stížnost na neřešení nepřijatelného chování žáků k pedagogickému pracovníkovi školy a neadekvátní potrestání aktérů rizikového jednání jako nedůvodnou.“

Závěr školského ombudsmana:

Oceňuji spolupráci se zřizovatelem školy i s vedením školy. Podle mého názoru, který je podložený vyjádřením etopeda Michala Koláře, škola nedokázala zabránit vzniku šikany profesora od studentů 1. ročníků. Důvodem je především podcenění situace a její špatné vyhodnocení. To koneckonců připouští i ředitel školy.

Prvotní potrestání žáků nebylo adekvátní vzniklé situaci.

Nebyl zjištěn a potrestán hlavní iniciátor a organizátor šikany. Z toho vyplývá, že se v průběhu dalšího studia může ve škole šikana opakovat.

Studenti si uvědomují, že jednali špatně, nepovažují své chování za šikanu, cítí se jako vítězové.

Česká školní inspekce podle mého názoru nesprávně vyhodnotila situaci ve škole, problémy škola neřešila včas, ČŠI šikanu nazývá nepřijatelným chováním. Domnívám se, že stížnost pana profesora byla důvodná. Nebyť jeho stížnosti, šikana by se dál ve škole rozvíjela a mohla by dospět do neřešitelného 4. stadia.

Přijal jsem také stížnost na „opakované velmi zvláštní chování a jednání pracovníků ČŠI“. Stížnost poslal manžel ředitelky, na jejíž škole ČŠI prováděla šetření. Kritizoval postup ČŠI, chování inspektorů a závěry ČŠI. Požadoval osobní setkání se mnou. Stěžovatele jsem informoval o tom, že si nejprve prostudují dostupné materiály a pak mu sdělím, jak budu postupovat dál. Porovnal jsem si vyjádření stěžovatele a vyjádření ČŠI. Podle mého názoru stížnost není odůvodněná. Je to subjektivní pohled nepřímého účastníka sporu, manžela paní ředitelky. Ve vyjádření ČŠI a stěžovatele jde mnohdy o tvrzení proti tvrzení, které já nemohu objektivně posoudit. Stěžovateli jsem svůj názor sdělil a doporučil jsem mu, aby se v případě pracovních sporů obrátil na příslušný inspektorát práce a v případě, že je přesvědčen, že ČŠI porušuje zákony na soud. Stěžovatele moje odpověď neuspokojila a podal na mě stížnost k vedení MŠMT.

Další stížnost na šikanu v ZŠ v Libereckém kraji se týkala slovního a fyzického napadání žáka 1. stupně. Situaci jsem řešil ve spolupráci s vedením školy a se zřizovatelem. Fyzické a slovní napadání se nestalo ve škole, ale na hřišti u školy před vyučováním. Přesto se škola případem zabývala, pozvala si na jednání rodiče obou účastníků šikany, vedení mluvilo také s oběma žáky. Navíc celou věc vedení školy postoupilo k šetření orgánům činným v trestním řízení. Jejich postup a závěr zatím není k dispozici. Správnost postupu školy potvrdilo šetření ČŠI.

Řešil jsem i šikanu na sídlištní ZŠ v Praze. Šikanován byl žák 1. stupně školy. S žádostí o pomoc se na mě obrátila máma šikanovaného žáka a informovala mě o tom, že její syn odmítá

do školy chodit, protože má strach ze spolužáků a z toho, co mu budou provádět. Začal jsem jednat s vedením školy a se zřizovatelem. Po čtrnácti dnech mi máma šikanovaného žáka sdělila, že se raději se synem odstěhovala, zdálo se jí, že šetření probíhá pomalu a nemá žádné výsledky.

Již třetí měsíc pokračuje moje šetření v případě kyberšikany na ZŠ v Trutnově, která postihla nejen šikanovanou žačku, ale celou rodinu. Matka oběti si stěžuje, že celá záležitost nebyla správně vyšetřena, viník nebyl potrestán. Dcera je v léčbě, matka oběti z prodělaného stresu není schopná pohybu a otec oběti byl po té, co se začal angažovat v prošetřování šikany, propuštěn ze školy, kde vyučoval. Celou záležitost řeším v úzké spolupráci s Michalem Kolářem. Na duben jsem si naplánoval služební cestu a mám domluvené jednání se zřizovatelem školy, vedením školy a s postiženou rodinou.

Závěry a doporučení

V tomto období se vyskytlo několik případů, kdy školy nesprávně vyhodnotily šikanu. Doporučuji více propagovat na webu MŠMT, v tiskových zprávách, ve školách Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany včetně novelizace školského zákona, která se týká postupu v případě zvláště závažných porušení povinností stanovených zákonem.

Při rozhovorech s pedagogy jsem zjistil, že neznají nově zakotvená práva a povinnosti pedagogických pracovníků v novelizaci školského zákona. I v tomto případě doporučuji větší medializaci práv učitelů.

Stále se opakují stížnosti na inkluzi a praktické dopady nesprávné inkluze na ostatní žáky a studenty. Doporučuji se tomuto tématu pravidelně věnovat a řešit konkrétní případy.